

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

УДК 373.2.015.31:[316.647.8:305]

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17082872>

Виявлення стереотипів гендерної нерівності у вихованні дошкільників в освітньому процесі закладу дошкільної освіти

Байєр Ольга Миколаївна,

доцент, кандидат психологічних наук, завідувач кафедри дошкільної освіти
Комунального закладу «Запорізький обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти» Запорізької обласної ради, вулиця Незалежної України,
Запоріжжя, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-2079-2538>

Лук'янчук Евеліна Анатоліївна,

методист обласного науково-методичного центру моніторингових
досліджень якості освіти Комунального закладу «Запорізький обласний
інститут післядипломної педагогічної освіти» Запорізької обласної ради.
Запоріжжя, Україна, <https://orcid.org/0009-0000-0953-4402>

Прийнято: 17.07.2025 | Опубліковано: 31.07.2025

*Анотація. Мета статті – висвітлення результатів вивчення думки педагогів та батьків вихованців закладів дошкільної освіти Запорізької області з питань наявності стереотипів з гендерної нерівності у вихованні дітей дошкільного віку. Для досягнення зазначеної мети було використано **метод** анонімного онлайн-опитування а також інші допоміжні **методи**: статистична обробка даних за відповідями анкети; порівняльний аналіз відповідей респондентів; візуалізація результатів; інтерпретація*

результатів. У **результатах** зафіксовано що: 1) для переважної більшості педагогічних працівників питання забезпечення рівних можливостей для розвитку дівчаток і хлопчиків в освітньому просторі закладу дошкільної освіти (далі ЗДО) дуже важливі; 2) майже половина опитаних педагогічних працівників ЗДО розуміють, що поняття «стать» та «гендер» різні за змістом; 3) респонденти погодилися з думкою про те, що у вихованні дівчаток і хлопчиків є певні нерівності чи упередженості за ознакою статі (до дівчат більш поблажливе ставлення, ніж до хлопців, а до хлопців надто вибагливе ставлення, ніж до дівчат); 4) переважна більшість педпрацівників вказали на те, що в закладі освіти потрібно створювати рівнозначні сприятливі умови і для дівчаток і для хлопчиків. У **висновках** зазначено, що педагогічні працівники потребують допомоги щодо забезпечення успішної гендерної соціалізації дітей в умовах ЗДО та сім'ї, тому освітні програми тренінгів і спецкурсів у післядипломній освіті з питань опанування знаннями та успішними практиками і навичками з теми гендерної соціалізації вихованців сприятимуть їх професійному зростанню і створенню умов для забезпечення гендерної рівності у вихованні дошкільників.

Ключові слова: *стать, гендер, гендерна рівність, післядипломна освіта, підвищення кваліфікації педагогів.*

Detection of gender inequality stereotypes in the upbringing of preschoolers within the educational process of a preschool institution

Olga Baiier,

Associate Professor, Ph.D. in Psychology, Head of the Department of Preschool Education at the Municipal Institution “Zaporizhzhia Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education” of Zaporizhzhia regional council, Zaporizhzhia, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-2079-2538>

Evelina Lukianchuk,

Methodologist at the Regional Scientific and Methodological Center for Monitoring Educational Quality at the Municipal Institution “Zaporizhzhia regional institute of postgraduate pedagogical education” of Zaporizhzhia regional council, Zaporizhzhia, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0000-0953-4402>

***Abstract:** The **aim** of the article is to present the results of a study on the opinions of educators and parents of children in preschool institutions in the Zaporizhzhia region regarding the presence of gender inequality stereotypes in the upbringing of preschool-aged children. To achieve this aim, an anonymous online survey **method** was used, along with other supplementary **methods**: statistical data processing based on questionnaire responses, comparative analysis of respondents' answers, visualization of results, and interpretation of findings. The **results** indicate that: 1) For the vast majority of educational staff, ensuring equal opportunities for the development of girls and boys within the educational space of preschool institutions (hereinafter referred to as PI) is very important; 2) Only half of the surveyed PI educators understand that the concepts of "sex" and "gender" differ in meaning; 3) Respondents agreed with the view that there are certain inequalities or biases based on sex in the upbringing of girls and boys (girls receive more lenient treatment than boys, while boys face more demanding expectations than girls); 4) The vast majority of educational staff indicated that the institution should create equally favorable conditions for both girls and boys. The **conclusions** state that educators need support to ensure successful gender socialization of children within PI and families. Therefore, training programs and specialized courses in postgraduate education on acquiring knowledge, successful practices, and skills in the field of gender socialization of students will contribute to their professional growth and help create conditions for promoting gender equality in the upbringing of preschoolers.*

***Keywords:** sex, gender, gender equality, postgraduate education, professional development of educators.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Період дошкільного дитинства є надзвичайно важливим для формування особистості з притаманними їй фізіологічними, психологічними особливостями, картиною світу, потребами, життєвим досвідом, ціннісними орієнтаціями та соціальними установками. Закон України «Про дошкільну освіту» гарантує кожній дитині право на здобуття дошкільної освіти г незалежно від статі [12]. У Базовому компоненті дошкільної освіти (нова редакція 2021) [2] та методичних рекомендаціях щодо його реалізації [15], задекларовано необхідність забезпечення рівного доступу до якісної дошкільної освіти кожній дитині – освіти без дискримінації за будь-якими ознаками, зокрема і з питань гендерної рівності. Серед складників компетентності дитини 6-7 років зазначено такі ознаки: «характеризує себе як він/вона, а в майбутньому чоловік/жінка»; «виявляє самоповагу (Я – хороша/хороший) і повагу до інших (інші також хороші), власну гідність».

Зауважимо, що 20 грудня 2022 року Кабінетом Міністрів України схвалено Стратегію впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затверджено операційний план заходів на 2022-2024 роки з її реалізації. Серед основних завдань досягнення стратегічних цілей є позиція, визначена саме для дошкільної освіти – це «сприяння у закладах дошкільної освіти заохоченню хлопців і дівчат до спільної господарсько-побутової праці, спільних занять/ігор, спільного користування ігровим/навчальним інвентарем». [13]

Важливу роль у реалізації цієї стратегічної цілі відіграють педагоги закладів дошкільної освіти, які повинні володіти певними знаннями та

справедливими педагогічними практиками для забезпечення гендерної рівності у різних видах діяльності для вихованців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд літератури. За роки незалежності в Україні значно активізувалися дослідження з питань гендерної рівності і гендерного виховання. Психолого-педагогічні аспекти гендерного виховання вивчали українські та зарубіжні вчені: виховання хлопчиків та дівчаток в умовах освітнього процесу в закладах дошкільної освіти (В. Бездітних, О. Кікінежді, Т. Ковтун, Л. Коряшина, О. Кочерга, В. Луценко, В. Нишева, О. Рейпольська, Л. Якіменко та ін.); гендерні аспекти усвідомленого батьківства в Україні та Іспанії (Т. Говорун, І. Гречин, В. Кравець, О. Кікінежді, О. Кізь, J. Madrid, L. Lucer та ін.); статева самосвідомість як складова морального розвитку дошкільника (О. Кононко); вивчення інтелектуально-психічних особливостей дітей різної статі (В. Васютинський, Ю. Приходько, Т. Титаренко та ін.); соціалізація дошкільників різної статі (А. Аблітарова, Т. Говорун, О. Кононко, І. Рогальська-Яблонська та ін.).

В. Луценко присвятила свою працю аналізуванню теоретичних понять «гендер», «гендерне виховання», «гендерна вихованість». Нею звернено особливу увагу на те, що поняття «гендер» у психолого-педагогічній літературі розглядається у різних аспектах, та запропоновано авторське визначення поняття гендерного виховання як організованого процесу систематичного впливу в умовах закладу дошкільної освіти (далі ЗДО) на дітей старшого дошкільного віку з метою формування ціннісних уявлень про індивідуальні особливості та відмінності кожної особистості (на яке ми спираємось у нашому дослідженні) [10].

Потреба сучасного суспільства в якісному здійсненні гендерного та статевого виховання дітей та молоді знаходить підтримку на національному рівні як в Україні, так в країнах європейського союзу. І. Гречин досліджувала

специфіку гендерної освіти та виховання в Іспанії. Вона зазначила, що в цій країні до статевого та гендерного виховання дітей та молоді ставляться як до важливої цінності суспільства, що пов'язана із збереженням репродуктивного та сексуального здоров'я громадян, підвищення рівня їх статевої вихованості, формування готовності до шлюбу, сім'ї та відповідального батьківства [5].

Р. Чіп присвятила увагу проблемі гендерного самовизначення зростаючої особистості на засадах рівності прав [14]. Дієвою передумовою становлення гендерної ідентичності особистості вона вважала створення гендерно-справедливого середовища та провадження паритетних стосунків як основи забезпечення гендерної рівноважності в освітньому просторі.

О. Андрусик та О. Марущенко у своїй праці зазначали про наявність стереотипів та диференційної соціалізації, що сприяє формуванню гендерних стереотипів та утвердженню дискримінаційних практик в освітньому процесі ЗДО і спричиняє у подальшому житті відтворення гендерної нерівності в суспільстві. Вирішення цієї проблеми вони вбачали у впровадженні у практику діяльності педагогів гендерно-чутливого підходу, як здатності сприймати, розрізняти, усвідомлювати наявні гендерні відмінності та відповідні дискримінаційні практики, а також належним чином реагувати та враховувати ці аспекти у своїй діяльності [1]. Цей підхід є основою для реалізації поняття «гендерна рівність» в освітньому процесі ЗДО.

Питання необхідності здійснення цілеспрямованого гендерного виховання в ЗДО у тісній співпраці з батьками вихованців розкрито у роботі Н. Дроздовської та О. Сорочинської [6].

О. Кізь та М. Демчук стверджували, що разом з упередженнями, чинниками гендерної депривації є і *гендерні стереотипи*, як важливі соціально-психологічні механізми передачі знань про те, якими «повинні бути» жінки та чоловіки що транслюють усталені для певної спільноти норми

і судження про психологію жінок і чоловіків, мотиви і потреби їхньої поведінки [7].

Д. Ларін досліджував вплив гендерних стереотипів на формування особистості. Ним проаналізовано п'ять найпоширених в українському суспільстві стереотипів щодо соціальних ролей чоловіка і жінки, які впливають на поведінку і вибір діяльності людиною від народження [9].

В. Кравець, О. Кікінежді та Я. Василькевич розглядали гендерно справедливе середовище як егалітарно-освітнє, недискримінаційне, творчорозвивальне, креативне та здоров'язбережувальне, інклюзивне, безпечне та дружнє до дитини, таке, що базується на принципах соціальної справедливості, гендерної рівності, дитиноцентризму, егалітарності та паритетності статей, в умовах функціонування яких забезпечується повноцінний розвиток особистості, незалежно від її статі, віку, дієздатності, раси, культури, віросповідання, етнічності тощо [8].

О. Мельниченко, С. Биковська доводять, що ефективність гендерного виховання дітей старшого дошкільного віку напряду залежить від: інформаційно-методичної підтримки педагогів і батьків з гендерної ідентифікації та самореалізації особистості хлопчика/дівчинки; методичного забезпечення для педагогів щодо здійснення гендерної соціалізації в ЗДО; організації педагогічного консультування батьків з наданням практичної допомоги в сімейному вихованні щодо гендерних питань [11].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В умовах війни педагоги ЗДО і батьки вихованців переживають значний стрес і велику відповідальність за життя дітей. Вони можуть підсвідомо, або відповідно до умов перебування на час переміщення до інших помешкань (укриття, нового житла, магазину тощо), обмежувати простір перебування, гри, права дітей щодо їх особистих потреб і прояву емоцій, обґрунтовуючи це гендерно-стереотипними висловами, заради безпеки та виховання дітей

(наприклад: «не поведься як хлопці» – коли дівчинка хоче рухатися; «не ний як мале дівча» – коли плаче хлопчик; «гарні хлопчики/дівчатка так не поведять себе» – коли дитина сперечається, замість того щоби сказати що «людям краще домовлятися ніж сперечатися»; тощо).

Педагогічні працівники ЗДО мають бути готовими та спроможними організувати освітній процес з дітьми та надавати освітні, консультаційні послуги сім'ям, які виховують дітей раннього та дошкільного віку, з питань забезпечення рівного доступу до якісної дошкільної освіти кожній дитини – освіти без дискримінації за будь-якими ознаками. В сучасній науковій літературі бракує: досліджень з вивчення думки педагогів ЗДО щодо реалізації гендерної рівності в освітньому процесі; чіткого визначення напрямів підвищення кваліфікації педагогів з оволодіння справедливими практиками та гендерного виховання дошкільників. Дані проведеного нами опитування педагогів і стислі рекомендації сприятимуть більш ефективному і усвідомленому навчанні дорослих з означеного питання.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності впровадження у системі післядипломної освіти спеціалізованих освітніх програм, спрямованих на підтримку та зміцнення навичок педагогів з оволодіння справедливими практиками та гендерного виховання дошкільників.

Завдання статті:

- висвітлити результати опитування педагогів щодо виявлення стереотипів гендерної нерівності у вихованні дошкільників;
- проаналізувати ключові аспекти та утруднення педагогів у подоланні власних стереотипів з гендерної нерівності в освітньому процесі ЗДО;

- надати рекомендації щодо впровадження у післядипломну освіту актуальних форм і тематичних напрямів з питань опанування педагогами знаннями та успішними практиками з гендерної рівності.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів (Результати дослідження).

Для визначення наявних стереотипів гендерної нерівності у вихованні дошкільників в освітньому процесі ЗДО у червні – травні 2024 року було проведено дослідження за допомогою анонімного дистанційного опитування педагогів з достатньою кількістю параметрів, які представлені у кількісних (відсоток вибору від загальної кількості учасників опитування) та якісних (вербальних) характеристиках. В опитуванні взяли участь 507 педагогічних працівників ЗДО Запорізької області: вихователі (449); вихователі-методисти (39); практичні психологи (14); соціальні педагоги (5).

Наведемо аналіз узагальнених даних зазначених педагогами тенденцій в існуючій системі взаємодії з дітьми в освітньому просторі ЗДО.

По перше – 70% респондентів вважають дуже важливим і ще 20% важливим – питання забезпечення рівних можливостей для дівчаток і хлопчиків в освітньому просторі ЗДО в сучасних умовах.

По друге – проте 47% опитаних педпрацівників не мають чіткого розуміння відмінностей понять «гендер» і «стать» та уявлення про гендерну рівність в системі дошкільної освіти. На думку учасників опитування поняття «стать» та «гендер» різні за змістом (52,47 %), майже третина зазначила, що це різні назви одного явища (35,50 %), майже кожен десятий не зміг відповісти на це питання. (12,03 %).

Значущість впливу нерозуміння цих відмінностей на подальшу гендерну соціалізацію дітей розкрито у статті Х. Вояк [4]., яка зазначала, що «гендер» – здебільшого позначає соціальну надбудову над біологічною статтю або соціальну стать. Але, на відміну, від поняття «стать», «гендер» стосується не

суто фізіологічних властивостей, за якими різняться жінки і чоловіки, а соціально сформованих рис, притаманних «жіночості» (фемінність) і «мужності» (маскулінність). Не розуміння поняття «гендерна рівність» призводить до виникнення «гендерних стереотипів» як сукупності загальноприйнятих уявлень, спрощених думок і суджень щодо ролі й місця жінок та чоловіків у суспільстві, норм і моделей їх поведінки, рис характеру, що відповідають поняттям «чоловіче» й «жіноче» (за О. Кікінежді) [4].

По третє – 100% учасників опитування згодні з тим, що у вихованні дівчаток і хлопчиків є певні нерівності чи упередженості за ознакою статі. Так, до дівчат більш поблажливе ставлення ніж до хлопців. І навпаки, до хлопців більш вибагливе ставлення, ніж до дівчат. Оцінка явища відбувалася за 5-ти бальною шкалою. Індекс наявності поблажливого ставлення до дівчат становить 1,79 балів (до хлопців 1,49 балів), і вибагливого ставлення до дівчат - 1,56 балів (до хлопців – 1,62 балів).

Також респонденти зазначили що потреби хлопчиків повністю ігноруються під час: ігор з ляльками (6,51 % від загальної учасників опитування); театральній діяльності (2,96 %); спортивних ігор (футбол, баскетбол – 2,76 %); вільних, некерованих ігор (2,76 %); вільного руху у просторі групи (2,36 %); піклування про рослини і тварин (1,97 %); ігор у команді (роль лідера, капітана – 1,97 %).

Потреби дівчаток ігноруються під час організації спортивних ігор: футбол, баскетбол (3,35 %), ігор з конструкторами (1,58 %), вільних, некерованих ігор (1,38 %), вільного руху у просторі групи (1,38 %). Підкреслимо, що перелік видів діяльності в яких є ігнорування потреб хлопчиків більший на 3 позиції.

Ігнорування потреб дітей за ознаками статі навіть у незначній кількості – є ознакою існування певних стереотипів у педагогів ЗДО.

У 2020 році гендерного-аналітичним центром «Крона» в Україні було проведено гендерний аналіз освітнього процесу в ЗДО. Науковці О. Андрусик та О. Марущенко досліджували наявність гендерних стереотипів та випадків дискримінації в ЗДО [1]. Ними схарактеризовано найбільш поширені стереотипні практики неусвідомленої педагогами гендерної нерівності як от:

- ранком дівчаток під час прийому зустрічають більш привітно та емоційно-забарвлено (прийшла красуня, принцеса, або капризуля тощо);
- під час ранкової гімнастики, спортивних та рухливих ігор дорослі часто говорять, що хлопчики сильніші, міцніші, спритніші, активніші за дівчаток, а ті, своєю чергою, тендітні, граціозні та гнучкі (або мають бути такими);
- під час їжі, хлопчиків заохочують їсти більше, щоби вони зростали більш мужніми і сильними, а дівчаток бути більш охайними і обережними за столом. Нав'язування певних продуктів (відповідно до меню), які діти не люблять з акцентом на те що це корисно для хлопчиків чи дівчаток;
- у дівчаток одяг повинен бути більш красивим;
- іграшки бувають тільки дівчачими чи хлоп'ячими .

Отже, результати цього дослідження корелюють з результатами проведеного нами дослідження, що підтверджує наявність гендерних стереотипів у виховних практиках педагогів ЗДО.

По четверте - третина педагогічних працівників (до 33 %) потребує допомоги щодо забезпечення успішної гендерної соціалізації дітей в умовах ЗДО та налагодження ефективної взаємодії з батьками (участь у тренінгах з метою опанування успішними практиками й навичками з теми гендерної соціалізації вихованців). З огляду на це, авторами статті підготовлено методичні рекомендації і поради щодо подолання стереотипів гендерної нерівності в освітньому процесі ЗДО, які спрямовують педагогічну діяльність вихователів на впровадження справедливих практик [3].

Висновки. Отже, відповідно до мети та завдань статті, слід зазначити, що в Україні в системі дошкільної освіти існує значний статевий дисбаланс на посаді вихователя ЗДО (абсолютна більшість жінок). У презентованому нами дослідженні ми маємо враховувати, що всі респонденти опитування – жінки, які мають певні погляди на виховання хлопчиків і дівчаток.

Питанням гендерного виховання в Україні надається значна увага упродовж останніх десятиріч. Державна політика спрямована на розуміння необхідності формування гендерної рівності з дошкільного віку, оскільки саме в цей період закладаються основи світогляду дитини, уявлення про соціальні ролі, самооцінка та моделі поведінки.

Дослідження стану справ з даного питання підтверджують що традиційні стереотипи щодо «чоловічих» і «жіночих» ролей все ще існують у практиці освітнього процесу ЗДО, що може обмежувати розвиток потенціалу дитини, знижувати її самооцінку, навчати знецінювати особливості людей іншої статі та впливати на подальший вибір життєвих стратегій. Моніторинг і аналіз гендерного аспекту в освітньому просторі ЗДО дає змогу виявити наявні проблеми і розробити шляхи їх вирішення, забезпечуючи системний підхід до впровадження гендерної рівності.

Педагоги ЗДО відіграють ключову роль у забезпеченні гендерно-чутливого підходу, тому важливо систематично проводити тренінги, семінари та підвищення кваліфікації з питань гендерної освіти. Тематика напрямів розробки освітніх програм для семінарів тренінгів має бути пов'язана із впровадженням справедливих практик, комунікативних навичок педагогів на засадах підтримки гендерної рівності різних дітей.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у розробці освітніх програм для тренінгів, семінарів та методичних рекомендацій для супроводу професійного розвитку та підвищення кваліфікації педагогів ЗДО у післядипломній освіті з метою подолання окреслених проблем.

Подяки. Висловлюємо подяку викладачам і науковцям кафедри дошкільної освіти та обласного науково-методичного центру моніторингових досліджень якості освіти Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти за участь у проведенні дослідження і статистичну обробку даних опитування.

Список використаних джерел

1. Андрусик О., Марущенко О. Гендерні будні дошкілля. Метод. посіб. Гендерний інформаційно-аналітичний центр «Крона». Харків: 2020. 173 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти. Наказ МОН України №33 від 12.01.2021 р. URL:https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 15.06.2025).
3. Байєр О., Лук'янчук Е. Гендерна рівність і соціалізація вихованців закладів дошкільної освіти. *Основні орієнтири розвитку системи освіти Запорізької області в контексті реалізації Концепції «Нова українська школа» в умовах очної, дистанційної та змішаної освіти у 2024/2025 навчальному році: метод. рекомендації: у 3-х ч. / відп. ред. О. Варецька, ред.-упорядн. О. Байєр; ДОН ЗОДА, КЗ «ЗОІППО» ЗОР. Ч. III. Дошкільна освіта. Електронний аналог друкованого видання (електронна книга). Запоріжжя: СТАТУС, 2024. С. 22–33.*
4. Вояк Х. Гендерний дискурс у сучасній українській політиці *Сучасні стратегії гендерної освіти в умовах євроінтеграції*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Тернопіль, 10–11 вересня 2020 р / НПУ імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2020. С. 14-17.
5. Гречин І. Специфіка гендерної освіти та виховання в Іспанії. *Сучасні стратегії гендерної освіти в умовах євроінтеграції*: матеріали Міжнародної

науково-практичної конференції, м. Тернопіль, 10–11 вересня 2020 р / НПУ імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2020. С. 75-77.

6. Дроздовська Н., Сорочинська О. Особливості гендерного виховання дітей старшого дошкільного віку у взаємодії ЗДО та сім'ї. *Інноваційні процеси в дошкільній освіті: теорія, практика, перспективи*: в 2-х ч. 2020. Ч. 1. С. 121–

125. URL:<http://eprints.zu.edu.ua/35328/1/%D0%A7%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%201.pdf> (дата звернення: 19.06.2025).

7. Кізь О., Демчук М. Гендерна депривація в освіті як виклик паритетній демократії. *Сучасні стратегії гендерної освіти в умовах євроінтеграції*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Тернопіль, 10–11 вересня 2020 р / НПУ імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2020. С. 28–32.

8. Кравець В., Кікінежді О., Василькевич Я. Формування гендерно справедливого середовища у закладах освіти України: євроінтеграційний контекст. *Новий колегіум*. 2023. № 1-2(110). С. 15–23. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/28692/3/Kikinezdi_Kravets_Vasulkevuch_Kolegium.pdf (дата звернення: 16.06.2025).

9. Ларін Д.І. Вплив гендерних стереотипів та гендерних стереотипів на формування особистості. *Гендерна рівноважність учасників освітнього процесу: реалії та перспективи*. Матеріали Круглого столу м. Київ, 13 червня 2023 р / упор. О.Т. Плетка. ІСПП НАПН України. Київ, 2023. С. 24–29.

10. Луценко В. Науковий тезаурус проблеми гендерного виховання дітей старшого дошкільного віку. *Науковий журнал Київського столичного університету імені Бориса Грінченка «Освітологія»*. 2024. Том 13, №13. С. 21–29.

11. Мельниченко О.В., Биковська С.С. Гендерна освіта та гендерне виховання дітей старшого дошкільного віку як соціально-психологічна та педагогічна проблема. *Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в*

умовах глобалізації : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Переяслав, 30 жовтня 2020 р : зб. наук. пр. Переяслав, 2020. Вип. 64. С. 212–216. URL:

https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/32791/1/O_Melnychenko_S_Vukovska_T_PRNOUF_64_PI.pdf (дата звернення: 16.05.2025).

12. Про дошкільну освіту. Закони України від 06.06.2024 №3788-IX станом на 19.11.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (дата звернення: 20.07.2025).

13. Стратегія впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року. Розпорядження КМУ від 20.12.2022 № 1163-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.07.2025).

14. Чіп Р.С. Гендерна рівноважність як передумова становлення гендерної ідентичності у період дорослішання особистості. *Гендерна рівноважність учасників освітнього процесу: реалії та перспективи*. Матеріали Круглого столу м. Київ, 13 червня 2023 р / упор. О.Т. Плетка. ІСПП НАПН України. Київ, 2023. С. 39–43.

15. Щодо методичних рекомендацій до оновленого Базового компонента дошкільної освіти. Лист МОН України №1-9/148 від 16.03.2021.